

LUND
UNIVERSITY

Mänskliga skyldigheter – det bortglömda tomrummet

Anthonia Zachari

Mänskliga rättighetsstudier

Vårterminen 2012

Handledare: Andreas Tullberg

Abstract

The purpose of this essay is to emphasize human responsibilities. To begin with, the essay introduces perspectives about the correlation between rights and responsibilities from the philosophers Thomas Pogge and Martha Nussbaum to demonstrate the ongoing discussion. Furthermore, by creating an imaginary world with a declaration of human responsibilities the essay specifically analyzes the responsibility to protect the right to life. The empirical analysis illustrates how this responsibility could function in a real occurrence relatively to people's moral motivation and distribution of responsibilities. Moreover, the method is a comparative theory analysis based on reasoning about motivation by Leif Wenar and various distribution principles by David Miller. One significant factor to consider in the interpretation of this analysis is to be aware of the particular context which is implemented by the essay's frameworks. Conclusively, the result according to this specific empirical analysis establishes that the principle of capacity would be suitable in an imaginary world with the human responsibility to protect the right to life.

Keywords: human responsibilities, human rights, right to life, declaration of human responsibilities.

Sökord: mänskliga skyldigheter, mänskliga rättigheter, rätt till liv, förklaring om de mänskliga skyldigheterna.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
1 Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Avgränsningar	8
1.3 Metod och material	9
2 Teori om skyldigheter och pågående diskussioner	11
2.1 Thomas W. Pogge - korrelationen mellan rättigheter och skyldigheter	11
2.2 Martha Nussbaum - adaptiva preferenser	13
3 Leif Wenar - moralisk motivation	15
3.1 Kontraktualism	15
3.2 Analys av det empiriska fallet	17
4 David Miller - fem principer av ansvarsfördelning	19
4.1 Moralprincipen och kausalprincipen	19
4.2 Analys av det empiriska fallet	20
4.3 Kapacitetsprincipen	22
4.4 Analys av det empiriska fallet	23
4.5 Gemenskapsprincipen	24
4.6 Analys av det empiriska fallet	25
4.7 Kopplingsteorin	26
4.8 Analys av det empiriska fallet	27
5 Diskussion	27
6 Avslutning	30
6.1 Slutsats	30
6.2 Avslutande diskussion	31
7 Referenser	33
7.1 Litteratur	33
7.2 Övrigt referensmaterial	33

1. Inledning

Idag talas det ständigt om mänskliga rättigheter, i sammanhang där människor vill ha rättigheter, människors som har blivit kränkta och om människor som inte vet att de har rättigheter. Konceptet med mänskliga rättigheter är ett relativt nytt som nästan alla världens stater är förpliktade att förverkliga. Stora delar av världen lyckas på många punkter medan större delar av världen inte gör det lika bra. Att nämna något som en mänsklig rättighet är ett värdeladdat begrepp som indikerar att nu talar vi om något viktigt, i alla fall brukade det vara så. När det sägs att alla människor har dessa rättigheter i egenskap av att vara människa är poängen att alla ska ha dem. Verkligheten ser inte ut så idag, inte ens alla människor har den grundläggande rätten till liv. Jag undrar hur det skulle kännas om jag knappt hade haft några mänskliga rättigheter samtidigt som världen står stadigt fast vid att jag har dem.

Idag talas det sällan om mänskliga skyldigheter, i sammanhang där ingen människa vill ha skyldigheter, människor som knappt har skyldigheter och människor som inte vet att de bör ha skyldigheter. I princip alla stater på denna jord har gemensamma värderingar om att det som finns i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna är viktigt att skydda. Om alla människor bör ha dessa rättigheter, varför bör inte alla också ha skyldigheter som skyddar dessa? I en tid när begreppet rättighet urvattnas är det ett tecken för att begreppet skyldighet bör lyftas fram. Dessa två är existerar mellan en meningsfull korrelation för att de ska fungera och av den orsaken skapar jag i denna uppsats en påhittad värld som har en förklaring om de mänskliga skyldigheterna. För att testa denna förklaring analyserar jag en riktig händelse från 2011 där många överraskades av människors oansvarfulla beteende. För att förtydliga är denna uppsats endast ett tankeexperiment och avser inte att en implementation av den påhittade förklaringen är något som vi bör göra.

Denna förklaring om de mänskliga skyldigheterna ska innehålla en korresponderande artikel till artikel 2 från förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Den verkliga artikeln lyder; ”Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt”. Den påhittade artikeln kan se liknande ut; ”Var och en är förpliktad till alla de skyldigheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag...”. Det är en viktig artikel i båda förklaringarna för att det ska vara universellt accepterat att alla människor är födda fria och lika samt utrustade med förnuft som det står i den rådanade förklaringen artikel 1. Förnuftet

att veta vad som är det rätta sättet att agera i krävande situationer där det behövs någon som tar sig ansvaret att vara skyldighetsbärare.

Rätten till liv:

Om det skulle finnas en förklaring om skyldigheter bör den sammanfalla med förklaringen om rättigheter av den anledningen att dessa redan är universellt accepterade och därmed finns det konsensus om att de är värdefulla. Därav bör det även finnas en gemensam uppfattning om att dessa ska skyddas på bästa sätt. I denna uppsats läggs fokus på artikel 3 från den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. I artikeln står det; ”Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet”. Rätten till liv kan vara den mest vitala rättigheten för utan denna är de andra rättigheterna meningslösa. Därmed behöver den prioriteras och skyddas. Emellertid menar filosofen Susan James att en människa inte kan göra anspråk på en rättighet om det inte finns någon motsvarande part som uppfyller denna. Om rättighetsbäraren inte vet vart den kan göra anspråk är de endast retoriska.¹ Följaktligen, en förklaring om de mänskliga skyldigheterna skulle kunna vara ett alternativ för att skydda denna vitala rättighet, där en av artiklarna handlar om varje individs skyldighet att skydda rätten till liv.

För att göra en artikel om rätten till liv i en förklaring om skyldigheter är det viktigt att den har ett tydligt samband med den artikeln i förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Innehållet i artikeln till denna skyldighet kan självfallet konstrueras på flera olika sätt med olika termer och begrepp. Denna uppsats syfte är inte att utforma den bästa konstuerade artikeln, däremot är det relevant att ge ett exempel på hur en sådan artikel skulle kunna se ut. I min påhittade värld lyder artikeln på detta sätt;

Var och en är förpliktad att vara skyldig att skydda andra människors rätt till liv, frihet och säkerhet i situationer när denna skyldighet är nödvändig, med undantag om det finns en risk att personens egna rätt till dessa ting hotas.

Artikeln är tydlig på vad som är viktigt att skydda och att alla människor har denna skyldighet. Däremot förklarar artikeln att det finns ett undantag då en människa inte behöver åta sig denna skyldighet. I situationer när den personens egna rätt till liv, frihet och säkerhet hotas kan personen välja att inte fullgöra skyldigheten utan att få skuld för det valet. Det är

---

¹ James, Susan, *Realizing Rights as Enforceable Claims*, 2003, Kuper, Andrew (red.), *Global responsibilities: who must deliver on human rights?*, Routledge, New York, 2005, s. 79.

viktigt att artikeln innehåller detta undantag för den får inte strida mot själva rättigheten. En tänkbar kritik mot artikelns undantag kan vara att den ställer krav på personen att själv avgöra hur den ska agera i tvivelaktiga situationer. Det är sant att sådana situationer kan uppstå och det blir svårt att veta vad den rätta handlingen är. Emellertid är det skrivet i den första artikeln i förklaringen om de mänskliga rättigheterna att varje människa har ”utrustats med förnuft och samvete”. Som nämnts tidigare gäller det även i den påhittade förklaringen och den förutsätter att människor har förnuft och samvete, därmed bör de behandla varandra utifrån det. En utgångspunkt är att människan är kapabel att oftast göra rätt bedömning även fast misstag självklart också kan förekomma.

I den påhittade världen med en förklaring om skyldigheter skulle det betyda att alla människor är skyldiga att se till så att varje människa kan göra anspråk på rätten till liv. Denna skyldighet är enligt mig mest betydelsefull på två olika sätt. Det första sättet för en människa att fullgöra sin skyldighet är genom ett passivt agerande inte överskrida en annan människas rätt till liv. Denna skyldighet kan vi kalla negativ vilket innebär att en person avstår från att göra en handling. Ett exempel är att avstå från att döda en annan människa eftersom den handlingen skulle innebära att personen inte fullgör sin skyldighet genom att beröva någon annans rätt till liv. Det andra sättet kan kallas en positiv skyldighet, när en människa kan behöva vara förpliktigad till denna skyldighet i situationer där det krävs ett aktivt agerande. Det skulle kunna vara i krissituationer när en människas rätt till liv hotas och det krävs en annan människas aktiva hjälp för att den andra inte ska dö.

Det empiriska fallet – en påkörd tvåårig flicka i Kina, oktober 2011:

En tvåårig flicka i Kina hade kommit bort från hennes mammas marknadsstånd och gick på gatan. Hon blev påkörd två gånger och ingen av förarna stannade. Dessutom passerade ca 17 personer när flickan låg på gatan utan att hjälpa henne. Tillslut flyttades hon bort från gatan av en kvinna som sedan började leta efter flickans föräldrar. Händelsen har även filmats från en övervakningskamera där förloppet bevisas. Det har skapat stor debatt i både Kina och i världen om varför dessa förbipasserade personer inte gjorde någonting.² Tyvärr har händelsen

---

² Gillberg, Victoria, *Nätstorm – tvåårig flickan överkörd av två gånger*, 2011-10-19, <http://www.metro.se/nyheter/natstorm-tvaarig-flicka-overkord-av-tva-bilar/EVHkjs!2RUu8yXrZxWA/>, (hämtad 2012-05-07).

ett olyckligt slut, efter att flickan vårdats på sjukhus avlider hon. Flickan symboliserar nu en existerande ”dalande moral” i landet.³

Det finns olika teorier kring varför personerna hade en likgiltighet som gjorde att de var passiva i situationen. En av dem är att Kina har växt till en ekonomisk stormakt med ny kallare kultur på kort tid och detta har påverkat människorna. De har blivit rikare i ett samhälle där individualismen och materialismen har ökat.⁴ Konsekvensen är att det finns en bristande moral. En ytterligare teori är att personer inte vill blanda sig i för att undvika att själva få skulden eftersom det har skett fall där de som hjälper har blivit skuldsatta.⁵

Senare i uppsatsen analyseras olika teorier om ansvarsfördelning och om flickans chanser att överleva hade varit större om vi hade levt i den påhittade världen. Generellt kan alla personer som ignorerade flickan vara ansvariga för vad som hände om det hade funnits en förklaring om de mänskliga skyldigheterna. Om vi levde i en sådan värld skulle alla människorna ha brytit sin förpliktelse att skydda flickans rätt till liv och säkerhet. I videon från övervakningskameran ser inte situationen hotande ut eftersom de förbipasserande bevisligen går eller cyklar i vanlig takt nära den hjälplösa flickan. Därutöver är det inte mycket trafik på gatan heller. Följaktligen finns det inget i videon som visar att de förbipasserade skulle utsättas för någon fara om de hade hjälpt flickan.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är inte att argumentera för att vi måste skapa en förklaring om de mänskliga skyldigheterna. Uppsatsen kommer inte att undersöka eller analysera om implementering och effekter i realpolitik. Syftet är att göra en undersökning kring ett empiriskt fall med olika teorier om ansvar och moral för att se hur fallet skulle se ut i den påhittade världen. I vanliga fall är det människor som har rättigheter och stater som har skyldigheter. I denna uppsats handlar tankeexperimentet om hur en rättighet skulle kunna skyddas av en människas skyldighet. Genom att testa en uppmärksam händelse i olika perspektiv kan det ge nya funderingar kring ansvar och skyldigheter. Fördelning av ansvar är

---

³ Röstlund, Lisa, *17 ignorerade påkörd flicka – nu är hon död*, Aftonbladet, 2011-10-21, <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article13816755.ab>, (hämtad 2012-05-05).

⁴ Gillberg, 2011.

⁵ Dagens Nyheter, *Kinesisk flickas död orsakar moraldebatt*, 2011-10-21, <http://www.dn.se/nyheter/varlden/kinesisk-flickas-dod-orsakar-moraldebatt>, (hämtad 2012-05-07).

inte lika lätt som många kanske tror eftersom det ofta kan handla om oklara situationer med flertalet parter där någon ska utses som främsta skyldighetsbärare. Det finns olika faktorer som spelar roll och ibland vill ingen åta sig ansvaret. Jag vill visa hur mycket det kan skiljas åt mellan synsätt om vem som har ansvar och vem som är skyldig.

Uppsatsens avsikt är att framhäva skyldigheter genom tankeexperimentet och jag tror att vi ska försöka se dem som ett mål om hur vi ska bete oss mot varandra. När vi talar om mänskliga rättigheter bör vi samtidigt uppmärksamma skyldigheter, det är inte så enkelt att endast säga att alla har rättigheter utan att tänka på var skyldigheterna hamnar. Varför många människors rättigheter kränks är ofta i brist på skyldighetsbärare och någon måste i dessa situationer anta sig skyldigheten vare sig det är individen eller staten. Om skyldigheter uppmärksammas mer kan det med förhoppning leda till positiva förändringar och sprida en gemensam bild av vad som är värdefullt att skydda.

Det empiriska fallet som jag har valt att analysera är från oktober 2011 och det fick mycket uppmärksamhet i media. Jag valde denna händelse för att den skedde nyligen och det finns många teorier kring varför människorna agerade som de gjorde. Händelsen har även skapat diskussion om en bristande moral och att det inte endast är i Kina utan att det börjar bli ett globalt problem. Det fick mig att välja detta fall eftersom både den och min uppsats handlar mycket om moral i olika synvinklar.

Mina frågeställningar är:

- *Om vi skulle leva i en värld med en förklaring om de mänskliga skyldigheterna, hur ska vi förhålla oss till ansvarsfördelningen?*
- *Vad skulle den viktigaste förändringen vara från en förklaring om mänskliga skyldigheter i den påhittade världen?*

1.2 Avgränsningar

En av uppsatsens främsta avgränsningar framhävs redan i syftet, jag har valt att endast ägna mig åt mitt tankeexperiment. Det är inte intressant i uppsatsen att diskutera om problem i realpolitiken eller effekterna av en implementering av en förklaring om mänskliga skyldigheter. Om jag skulle ha tagit in de aspekterna skulle uppsatsen ha ett annat syfte. Uppsatsen stannar vid att endast analysera denna påhittade förklaring i förhållande till ett

empiriskt fall där jag undersöker motivation och fördelning av skyldigheter. Avsikten är inte att beskriva hur en sådan förklaring ska vara i verkligheten, det intressanta i uppsatsen är hur det skiljer sig mellan skyldigheter ur olika perspektiv.

En annan avgränsning är att jag har valt att skapa endast en specifik skyldighet i den påhittade förklaringen, anledningen är för att meningen med uppsatsen är inte att skapa en lista med massa skyldigheter. Jag valde skyldigheten att skydda rätten till liv delvist för att den är enligt mig den mest vitala och de andra rättigheterna är inte meningsfulla utan rätten till liv. Förutom den anledningen valde jag skyldigheten för att den passar i de teorier och i det empiriska fallet jag använder. Jag har inte analyserat andra rättigheter som behövs skyddas för i sådana fall hade det blivit en annan typ av uppsats.

Dessutom avgränsas kontexten i uppsatsen på grund av det empiriska fallet jag valde, fallet styr hur teorierna implementeras. Om jag hade valt en annan händelse hade det också blivit en annan kontext. Det fall jag använder handlar om en flicka som blir påkörd och hur hennes rätt till liv ska skyddas i enlighet med teorierna och principerna. Om jag hade tillämpat en annan situation som till exempel hur en persons rätt till liv hotas på grund av drunkning i en allmän simbassäng hade det därmed blivit en helt annan kontext.

1.3 Metod och material

Uppsatsens inledning är relativt ambitiös för att förklara tydligt inom vilka ramar som uppsatsen förhåller sig till. Där redogörs anledningen till uppsatsens ämne och kortfattat om varför mänskliga skyldigheter är viktigt. De ramar som presenteras är den påhittade mänskliga skyldigheten om att skydda rätten till liv och motivering till den samt beskrivning av hur den kommer fungera i den påhittade världen. Därefter beskrivs det empiriska fallet som sedan analyseras genom hela uppsatsen.

Metoden som används i uppsatsen är en komparativ teorianalys. I teoriavsnittet har jag använt mig utav filosofen Thompas Pogges artikel *Human Rights and Human Responsibilities* för att visa hur rättigheter och skyldigheter kan samverka samt betyda olika saker i varierande sammanhang. I det kapitlet diskuterar jag också om betydelsen av mänskliga rättigheter idag och att det finns två olika skyldigheter som rätten till liv kan medföra.

Martha Nussbaums resonemang om adaptiva preferenser i artikeln *Capabilities and Human Rights* diskuteras också i teoriavsnittet för att rent konkret visa vad en förklaring om de mänskliga skyldigheterna eventuellt skulle kunna åstadkomma och vara hjälpmedel för att jämna ut adaptiva preferenser. I avsnittet diskuteras viktiga faktorer om människors medvetenhet om deras livssituation för att kunna påverka sin egna levnadsstandard. Normbildning från både en förklaring om rättigheter och en om skyldigheter kan öka medvetenhet och minska ojämlikheten orsakad av adaptiva preferenser.

Empirin i uppsatsen är baserad på en händelse från 2011 som analyseras utifrån filosoferna Leif Wenar och David Miller. I sökandet efter ett empiriskt fall letade jag efter en händelse som skulle handla mycket om moral och där de medverkande människornas agerande har ifrågasatts för att kunna göra en komparativ teorianalys. Den valda händelsen handlar om när en tvåårig flicka i Kina blev påkörd och flertalet personer passerade utan att hjälpa henne från gatan. Händelsen fick stor uppmärksamhet i media om varför människorna var passiva. Valet av det empiriska fallet har styrt kontexten av uppsatsen eftersom slutsatsen hade blivit annorlunda om ett annat fall hade valts. Jag ville få en bred samt pålitlig uppfattning av händelsen och valde att använda mig av tre olika nyhetsartiklar från tidningarna Metro, Dagens Nyheter och Aftonbladet.

Leif Wenar är vald på grund av hans resonemang kring kontraktualism i artikeln *What we owe to distant others*. Det handlar om varför människor väljer att agera som de gör i olika situationer beroende på vilken uppfattning man har om vad som är värdefullt i livet. Huvudkärnan är att människor vill rättfärdiga sitt agerande mot andra på villkor som båda/alla kan acceptera. På det sättet kommer motivationen att bestämma huruvida agerandet blir. Wenars synvinkel är en viktig komponent för att kunna analysera människornas handling i det empiriska fallet. Förutom detta har jag sammanflätat Wenars teori och det empiriska fallet ihop med en förklaring om mänskliga skyldigheter där rätten till liv är i fokus.

David Millers artikel *Distributing Responsibilities* fick stor del i uppsatsen eftersom i den diskuterar han olika principer om ansvarsfördelning vilket är en av de centrala delarna om vi skulle ha en förklaring om de mänskliga skyldigheterna. Där analyserar jag först fyra principer och sedan Millers egna kombinerade princip. I varje analys använder jag mig av det empiriska fallet för att kunna framhäva olika perspektiv om fördelning av ansvar samt om vem som anses vara skyldig för händelsen. De olika principerna har syntetiserats med det empiriska fallet och den påhittade mänskliga skyldigheten att skydda rätten till liv för att

kunna utforska vilken av principerna som skulle fungera bäst ihop med den påhittade skyldigheten.

Avslutningsvis kunde jag komma fram till en slutsats efter undersökning och analys av alla komponenter av uppsatsens syfte. I diskussionsdelen framhävs andra perspektiv och eventuella frågetecken om den påhittade förklaringen. Där diskuteras också vilka faktorer jag valde att inte lyfta fram i uppsatsen och anledningen till det.

2. Teorier om skyldigheter och pågående diskussioner

De teorier som lyfts fram i uppsatsen visar att det finns pågående diskussioner om skyldigheter och att det finns många perspektiv som vi kan förhålla oss till. De valda teorierna är argumentationer för sambandet mellan rättigheter och skyldigheter. Thomas Pogge och Martha Nussbaum har inspirerat mig till att göra denna uppsats och hjälpte mig med att komma på idén om ett tankeexperiment.

2.1 Thomas Pogge – korrelationen mellan rättigheter och skyldigheter

Relationen mellan rättigheter och skyldigheter diskuteras i stor grad och om huruvida rättigheter korrelerar med skyldigheter. Den universella deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna är undertecknad av nästan alla världens stater och trots detta är det miljontals människors rättigheter som överskrids varje dag. Det är staters institutioner som har främsta ansvaret att säkerställa att rättigheterna inte överskrids däremot räcker inte det och det som fattas kanske är att vi som enskilda individer börjar ta lite mer eget ansvar. Även fast den universella deklARATIONEN om mänskliga rättigheter funnits i över 60 år och mycket har förändrats är det fortfarande många människor som inte får flertalet av de mänskliga rättigheterna tillgodosedda.

Thomas Pogge lyfter fram en del statistisk i sin artikel, *Human Rights and Human Responsibilities*, som visar hur utbredd fattigdom är och att de mesta av mänskliga rättighetskränkningarna är relaterade till fattigdom. Statistiken visar bland annat att 50 000 människor dör varje dag på grund av fattigdomsrelaterade orsaker och för att förtydliga är det en tredjedel av alla dödsfall. Statistiken var från år 2002, dock är det inte ett nytt faktum att så

många dör av dessa orsaker. Det viktiga i statistiken är att skillnaden mellan världens fattigaste och världens rikaste har ökat enormt på endast ett århundrade.⁶ I uppsatsen är det fokus på rätten till liv och att den grundläggande orsaken till att människors rätt till liv överskrids är på grund av fattigdom är det därmed relevant att ta upp det faktumet. Fattigdom är ett globalt problem och det krävs långsiktiga lösningar för att minska den. Det betyder indirekt att rätten till liv också kan säkerställas hos fler människor om fattigdomen kan minska.

Pogge nämner också att Förenta Nationerna hade en ”World Food Summit” i Rom där de förpliktigade att de skulle halvera antalet undernärda människor vid år 2015. Däremot kunde de inte komma överens om några specifika åtgärder för att nå detta mål eller officiellt ta ställning till det sista dokumentet om målet.⁷ Det antyder på att alla är överens om att fattigdom och undernäring är något som behöver extra uppmärksamhet, det är däremot obetydligt om stater inte är villiga att åta sig konkreta åtgärder för att en förbättring ska ske. I det här tomrummet kommer frågan om vi som individer kan ta mer ansvar.

Enligt Pogge kan vi förstå mänskliga rättigheter som moraliska rättigheter. Dessutom presenterar han sex olika förståelser för hur en sådan rättigheter är varav den första är väsentlig i detta avsnitt. Den menar att alla moraliska rättigheter har alla människor mot alla människor. Det betydelsefulla i denna är om vi menar att den medför endast negativa skyldigheter eller även positiva skyldigheter. En mänsklig/moralisk rättighet att vara fri från våld kan ge varje människa en moralisk skyldighet att avstå från att åsamka någon våld och även en skyldighet att skydda vilken människa som helst från våld och dess effekter. Pogge förnekar inte att det finns den andra typen av moraliska skyldigheter, å andra sidan anser han inte att vi syftar till de skyldigheterna när vi talar om mänskliga rättigheter idag. Ett exempel som visar detta är när en polis misshandlar någon kan det kallas för en mänsklig rättighetskränkning men inte om det är en civil som begått misshandeln. Det betyder att det måste vara i ett officiellt sammanhang för att det ska innebära kränkning av mänskliga rättigheter.⁸

Fortsättningsvis är det självmötsägande att alla människor ska ha dessa rättigheter på basis av att vara människa om det endast kan räknas som kränkning av dem om det är i officiella

---

⁶ W. Pogge, Thomas, Human Rights and Human Responsibilites, 2002, Kuper, Andrew (red.), *Global responsibilities: who must deliver on human rights?*, Routledge, New York, 2005, s. 4.

⁷ W. Pogge, 2002, s. 4-5.

⁸ W. Pogge, 2002, s. 10-11.

sammanhang. En mänsklig rättighet kan inte fungera fullt ut om inte alla respekterar skyldigheten att försvara dem, officiellt eller inte. En rättighet innebär anspråk mot någon som kräver en korrelerad skyldighet från något håll för att uppfylla rättigheten. Korrelationen mellan rättighet och skyldighet är essentiell, skyldigheter bör uppmärksammas så att begreppet mänskliga rättigheter inte söndertalas.

2.2 Marta Nussbaum - adaptiva preferenser

Ett argument för en påhittad förklaring om mänskliga skyldigheter handlar om adaptiva preferenser. Om en sådan förklaring hade funnits hade den kunnat på ett bättre sätt säkerställa alla människors rätt till de rättigheter som finns i den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter. De människor som inte vet sina rättigheter eller inte har kapaciteten att göra anspråk på dem kan få mer skydd för dessa i en värld med den påhittade förklaringen.

Adaptiva preferenser handlar om att människor anpassar sina behov efter deras livskvalité och efter deras uppfattning om vad som är viktigt i sina liv. Rika människor blir vana med lyx och känner smärta när de inte har de sakerna som de är vana vid även fast det kanske inte är något som de verkligen behöver. Medan människor som inte har så hög levnadsstandard anpassar deras syn till den nivå de vet att de kan önska efter och de känner sig nöjda med deras låga standard. Liknande är det med människor som under lång tid har fått höra att de inte har några rättigheter, de kommer med stor sannolikhet inte heller begära eller förvänta sig ha det.⁹ I andra situationer där adaptiva preferenser är tydligt är när personer har varit offer för diskriminering under lång tid och de uppfattar sig själva som mindre värda.¹⁰

När människor uppfattar sig mindre värda eller inte vet om deras rättigheter är det bevis på att något behövs för att säkerställa att deras rättigheter inte kränks. Om en människa inte vet om att de har rättigheter eller att de kan göra anspråk på dem krävs det att andra arbetar för att ändra detta. När människor är omedvetna på grund av adaptiva preferenser måste andra sprida deras medvetenhet till dem för att de ska kunna veta sina rättigheter. Förklaringen om de mänskliga rättigheterna finns för alla människor och därför bör alla uppmärksammas om innehållet. En förklaring om skyldigheter visar konkret att alla människor oavsett vilken levnadssituation måste skydda rättigheterna i den korresponderande förklaringen. I den

---

⁹ C. Nussbaum, Martha, Capabilities and Human Rights, 66 Fordham Law Review, s. 273-300, 1997, s. 282.

¹⁰ C. Nussbaum, 1997, s. 283.

påhittade världen hade inte mänsikor endast hävdad deras rättigheter, de hade även medgett deras skyldigheter. De adaptiva preferenserna hade utjämnats om människor blev mer medvetna om hur viktigt det är med korrelationen mellan rättigheter och skyldigheter. De som är mer förmögna hade förmodligen tänkt en gång extra innan de hävdar deras rätt till saker som är långt utanför ramen av mänskliga rättigheter.

För att förverkliga de mänskliga rättigheterna kan ansvaret inte endast ligga hos stater och institutioner, varje människa bör ta deras ansvar för att uppfylla rättigheterna. De fungerar som en slags modell för grundelementen som varje människa bör ha i ett liv. Människor kan behandla varandra på ett sätt som man själv också vill bli behandlad, det är den klassiska gyllene regeln som fungerar bra ihop med korrelationen mellan rättigheter och skyldigheter. Om vi nu väljer rätten till liv som ett exempel, troligtvis vill de flesta människor inte bli berövade på denna rätt om någon skulle kunnat förhindra det. Om en flicka lever i ett samhälle där hon på grund av sociala hierarkier anses vara mindre värd och hon är med i en olyckshändelse där hennes rätt till liv hotas bör det vara en skyldighet att rädda henne. Adaptiva preferenser får inte vara en bortförklaring för människor i situationer där deras förpliktelse till skyldigheten att skydda rätten till liv är nödvändig. En förklaring om mänskliga skyldigheter visar för människor att vi talar om något viktigt som alla bör kämpa för.

Rent realistiskt är normbildning något som med tiden utvecklas och kan spridas till en så pass lång utsträckning att den blir en del av folkrätten. Förklaringen om mänskliga rättigheter var det inte många som trodde på innan den skapades och säkert fanns det många skeptiker till att det skulle fungera långsiktigt. Om vi ser hur det ser ut idag så måste till och med de värsta förbrytarstaterna förklara sitt agerande för att de inte ska bli anklagade för mänskliga rättighetskränkningar som till exempel folkmord eller brott mot mänskligheten. Den universella förklaringen om rättigheter har på drygt 60 år blivit en slags ideologi som alla världens stater måste rätta sig efter. När människor talar om något mer och mer i forum som förslagsvis inom Förenta Nationerna kommer det till slut skapa normer. Jag kan tänka mig att en förklaring om de mänskliga skyldigheterna rent praktiskt också kan sprida normer på liknande sätt som den rådande förklaringen. På detta sätt kan normbildningen ge fler människor medvetenhet om vad som är värdefullt att skydda och därigenom jämna ut de adaptiva preferenserna.

3. Leif Wenar – moralisk motivation

3.1 Kontraktualism

I diskussioner om skyldigheter och ansvar är det väsentligt att analysera kring varför människor agerar som de gör i olika situationer. Filosofen Leif Wenar framhäver moralisk motivation för att kunna utforska frågan om vad som är moraliskt krävbart. I Wenars artikel *What we owe to distant others* inleder han med att uppmärksamma att grunden för motivation är vår vilja att rättfärdiga vårt agerande mot andra på grunder som de kan acceptera. Denna vilja speglar värdet som man själv finner hos den andra personen. Teorin kallas för kontraktualism och den riktar in sig på varje människas kapacitet att själv styra över sitt liv.¹¹

Huvudkärnan i kontraktualismen är att varje människa ska agera i förhållande till principer som alla människor troligtvis kan acceptera. När vi agerar mot någon ska vi göra det på ett sätt enligt principer som är förståeligt för båda individuellt. Enligt kontraktualismen bryr vi oss om effekterna av våra handlingar både mot de som har det bättre och de som har det sämre på grund av att vi vill rättfärdiga vårt handlande i vilket fall som helst. Detta förklarar också varför vi är moraliskt bekymrade över de som har det sämre för att i dessa fall är det oftast en potentiell princip som har överskridits.¹²

Kontraktualismen är en teori som fokuserar på individen och inte på gruppen. Vi blir mer moraliskt bekymrade när vi jämför vår egna situation med en annan persons och inser att den har det sämre. Vi påverkas mer av att se en människa lida ensam än till exempel hundratals på grund av att vi blir mer personligt berörda på individnivå och då vill vi rättfärdiga vårt beteende mot den personen. En ytterligare förklaring till varför vi bryr oss mycket om våra beteenden mot människor oavsett relation till dem är av den anledningen att i våra relationer finns det redan principer som vi följer. Om vi inte hade haft dessa principer om rätt och fel hade vi förmodligen inte haft dessa relationer. Våra relationer måste kunna passa in i ramen för våra moraliska principer för att de ska kunna vara rättfärdigade och universella. Naturligtvis kan vi göra undantag i våra närmre relationer men den universella principen har övertagit av den enskilda.¹³

---

¹¹ Wenar, Leif, *What we owe to distant others*, Politics, s. 283-304, Philosophy & Economics, The Murphy Institute of Political Economy, Sage publications Ltd, London, 2003, s. 284.

¹² Wenar, 2003, s. 284.

¹³ Wenar, 2003, s. 285.

Fortsättningsvis, människor agerar i förhållande till de omdömen de har om vad som är värdefullt i världen. När vi uppfattar något som värdefullt kommer vi också att välja att agera på ett sätt som skyddar, sprider eller hedrar detta värde. Indirekt betyder det att motivation kommer från våra uppfattningar om det värdefulla i livet och världen. En svaghet hos kontraktualismen är att människor är inte perfekta och ibland sammanfaller inte våra riktiga motivationer till det som anses vara mest värdefullt. Människors uppmärksamhet dras till ganska litet omfång av alla saker som anses värdefulla och fokusen riktas på våra direkta vardagliga aktiviteter som också är värdefullt för oss som till exempel att äta god mat. Effekten blir att dessa saker hamnar automatiskt i rampljuset eftersom vi ständigt möts i de situationerna. Det ideala vore om människans agerande alltid överensstämde med de viktigaste värden som hon möter vid varje tillfälle. Emellertid så kan människor inte leva upp till detta ideal och uppmärksamheten läggs på mer oväsentliga saker.¹⁴

Ett annat problem som vi möter i frågor om ansvar och skyldighet är uppoffring. Hur mycket uppoffring som är moralsikt krävbart är en problematisk fråga. Om denna fråga förblir oklar i situationer är konsekvensen att det istället skapas likgiltighet som i sin tur orsakar passivitet.¹⁵ Situationer kan kräva att en person måste bestämma hur mycket uppoffring som den vill göra och därmed också rättfärdiga varför den agerade på detta sätt. Denna typ av position kan tänkas vara svår att ta sig an eftersom personen måste förklara sig och någonstans sätta ett värde på uppoffringen i förhållande till ”vinsten”. På grund av att dessa situationer kan vara jobbiga och skapa frustration från kravet att rättfärdiga kan konsekvensen bli att hela situationen ignoreras.

För att kunna avgöra om en princip för ett sätt att agera är moraliskt rätt eller fel enligt kontraktualismen bör principen antingen vara accepterad av alla eller så kan ingen neka den. Teorin menar att potentiella principer ska avgöras genom att undersöka klagomålen från dem som påverkas av den. När en princip nekas är det oftast på grund att den anses vara orättvis.¹⁶ Wenar framhäver tre olika typer av klagomål mot principer, dock kommer endast den som är mest relevant i detta sammanhang att beröras i uppsatsen. Den typen av klagomål är från de som missgynnas. Det innebär att det finns en princip där vissa människor blir negativt påverkade samtidigt som det finns principer där ingen skulle missgynnas så mycket som de människor under den principen. Exemplet som Wenar använder är att en princip som tillåter

---

¹⁴ Wenar, 2003, s. 286.

¹⁵ Wenar, 2003, s.297.

¹⁶ Wenar, 2003, s.287.

människor att meningslöst döda är orättvis, för att det är värre att bli dödad än att vara en mördare. Alla principer som tillåter meningslöst dödande kan bli nekade eftersom det är moraliskt fel.¹⁷

3.1 Analys av det empiriska fallet

För att förklara vad som skedde i händelsen med flickan enligt kontraktualismen skulle det första vara att hävda att människorna inte hjälpte flickan för att de inte hade motivation till att agera. Eftersom motivation kommer från vår vilja att rättfärdiga vårt beteende i förhållande till förnuft och värden betyder det att människorna inte ansåg att flickans rätt till liv och säkerhet inte var tillräckligt värdefullt. Människors uppfattningar om värden kommer från vad som anses vara värdefullt i samhället och i världen. I media har det diskuterats mycket om en förändring av moral som har ersatts med materialism på grund av starka ekonomier, detta anses vara ett globalt fenomen och inte endast i Kina. En konsekvens av detta skulle kunna vara att uppfattningar om vad som är värdefullt och vad som bör skyddas har förändrats.

I en värld med en förklaring om mänskliga skyldigheter hade den förmodligen kunnat förändra och förstärka de mest essentiella värdena. En sådan förklaring kan på ett tydligare sätt visa vad som är mest betydelsefullt och vad som bör skyddas av alla människor. Flickans rätt till liv hade ansetts vara mer värdefullt om vi hade haft en förklaring som skyddar detta värde. Denna förklaring skulle med tiden förändra normer och uppfattningar som skulle enligt kontraktualismen motivera människor att agera i relation till värdena i förklaringen. Föraren och de förbipasserade uppmanades inte att ingripa för att skydda denna rätt och om det hade varit en skyldighet hade det förmodligen inte tagit lika lång tid tills någon ingrep. Den enda legitima anledningen för att inte skydda någons rätt till liv är endast om situationen är hotande för sin egna rätt till liv, vilket övervakningskamerorna visar att den inte var. I den påhittade världen kan människorna inte skylla på att de är rädda att själva få skulden för det är inte en acceptabel anledning. Om uppoffringen är att det finns en chans att det blir skuldbelagda så är ”vinsten” att rädda flickans liv inte en svår avvägning i en sådan värld.

Wenars resonemang om att människor agerar för de vill rättfärdiga deras beteende mot andra individer på grunder som båda kan acceptera verkar lite bristande i fallet med flickan. Samt att människor agerar enligt principer som generellt kan accepteras av alla verkar inte heller

---

¹⁷ Wenar, 2003, s. 288.

stämman så bra utifrån mitt perspektiv. Från min syn och uppenbarligen mycket från media anser vi inte att människorna agerade på principer som alla kan acceptera. Den starka reaktionen i media visar att vad som hände inte bör vara acceptabelt. Som nämnts ovan agerar människor inte alltid i enlighet med vad som anses vara mest betydelsefullt i världen för att vår uppmärksamhet dras till våra mer närliggande problem. I den här händelsen kan en förklaring enligt kontraktualismen vara att människorna inte delar samma åsikt om värden på grund av deras lokala miljö samt att människor tenderar att dra sin uppmärksamhet på mindre betydelsefulla saker som angår dem. Konsekvensen blev att de inte hjälpte flickan och de höll sig till sina angelägenheter istället.

Dessutom kan vi också enligt kontraktualismen analysera om förarens och de förbipasserades handling var moraliskt rätt eller fel. Som påpekats tidigare är det moraliskt fel att döda någon för att det är orättvis mot dem som dödas. Klagomålen från de som missgynnats bestämmer i denna princip av handling att det är fel eftersom det finns alternativa principer där de inte skulle missgynnas på detta sätt. I en värld med en förklaring om de mänskliga skyldigheterna skulle det innebära i första hand att föraren inte uppfyllde sin negativa skyldighet att låta bli att överskrida flickans rätt till liv. Förarens avsikt kanske inte var att köra över henne, däremot har föraren fortfarande en skyldighet oavsett avsikten. Därefter uppfyllde han inte sin positiva skyldighet att skydda flickans rätt till liv i en krissituation vilket krävde någons aktiva hjälp. Troligtvis var föraren den första som märkte att flickans rättighet hotades och därmed också skyldig att ingripa först med undantag om förarens egna rätt till liv skulle hotas.

Händelsen har skapat diskussion kring en ”dalande moral” och att detta kan vara ett globalt fenomen. När teorier hävdar att moralen har ersatts med materialism och att människor är mer individualistiska är det ett allvarligt påstående. Om detta är den sanna orsaken till varför människorna var passiva och inte agerade för att hjälpa flickan behöver detta uppmärksammas. Om världen utvecklas åt denna riktning behövs det åtgärder för att förändra det. Om detta skulle Wenar säga att det i sådana fall har skett en förändring i människors uppfattning om vad som är värdefullt och eventuellt är materialismen orsaken till spridningen av andra värderingar.

4. David Miller – fem principer av ansvarsfördelning

4.1 Moralprincipen och kausalprincipen

Nedan följer en distinktion och jämförelser mellan moralprincipen och "casual principle" som jag benämner för kausalprincipen i min uppsats. Den första innebär att en person inte är direkt ansvarig för att ha åsamkat någon annan skada men har ett moraliskt ansvar för att den har som skyldighet att se till att det inte händer. Ett exempel som Miller tar upp är en mammas ansvar att se till att hennes barn inte skadar sig i parken genom att ständigt vaka över dem. Den andra principen innebär att en person är ansvarig för att åsamkat någon skada men inte nödvändigtvis med den avsikten utan det var situationen som gjorde att resultatet blev så. I denna typ av ansvar tar Miller upp ett exempel då en person snubblar och råkar göra illa någon annan i samband med händelsen.¹⁸

I vissa fall i kausalprincipen kan en aktörs agerande vara rättfärdigat för en bra anledning vilket dessvärre leder till att den åsamkat missnöje hos en annan part. Det är svårt att avgöra vem som ska ha ansvaret i dessa fall om inte den aktören som orsakade missnöje ska ha skyldighet att ordna situationen. Det betyder att andra faktorer kommer att avgöra vem som ska ha ansvaret.¹⁹ Sammanfattningsvis kan kausalprincipen inte endast avgöra vem som har ansvaret att ställa allt till rätta, däremot är det viktigt att notera att även fast en part oskyldigt råkar åsamka någon missnöje har den något slags ansvar.

Moralprincipen lägger fokus på vem som bör vara skyldig och vem som har haft som uppgift att ha denna skyldighet. I dessa situationer letar man efter vem som har misslyckat att agera som den borde ha gjort. Även i denna princip kan det finnas rättfärdigande beteende som gör att en person avskrivs det moraliska ansvaret.²⁰ En situation skulle kunna vara att en räddande person väljer av två människor i nöd att hjälpa den som är i bråskande behov och i den handlingen så påverkas den andra människan negativt. Däremot blir handlingen legitim för att situationen var så att det fanns två valmöjligheter och chansen var större att båda personerna i nöd kommer att klara sig. Trots att räddaren var tvungen att åsamka något slags missnöje hos den ena parten för den bråskande andra partens skull var detta en rättfärdigad handling som räddaren inte kan stå moraliskt skyldig för.

---

¹⁸ Miller, David, Distributing Responsibilities, *The Journal of Political Philosophy*: Volume 9, Number 4, s.453-471, Blackwell Publishers, Oxford, 2001, s 455-456.

¹⁹ Miller, 2001, s.457.

²⁰ Miller, 2001, 2.458-459.

Forsättningsvis skulle den ovannämnda situationen kunna anses som ett moraliskt dilemma när en person först känner sig skyldig för att hjälpa för att sedan inte längre vara skyldig för det missnöje han även medförde i sin handling. Som i alla dilemman finns det flera synsätt och det kan tänkas att ett skulle kunna vara att personen inte kan avsäga en skyldighet om den orsakat någon annan missnöje även fast handlingen var rättfärdigad. I situationen kan vi se först ett moraliskt ansvar som sedan går över till ett kausalt ansvar. Där personen nödvändigtvis inte behöver åta sig ansvaret i det kausala sambandet men kände sig moraliskt ansvarig i början.

Det är i dessa dilemman som det kan skapas problem när skadligt agerande är rättfärdigat men inte medför något slags kompenserande ansvar för att gottgöra skadan. En ytterligare viktig negativ aspekt med den moraliska principen är att den inte kan försvaras om det inte finns någon moraliskt skyldig eller om denna inte har kapaciteten att ta detta ansvar. Vad båda principerna har gemensamt är att de fokuserar mycket på det förgångna och inte tänker på nuläget.²¹ Konsekvensen blir att de missar att tänka över vilken aktör som egentligen är bäst lämpad för att ta ansvaret att ordna vad som har hänt. Detta är enligt mig en essentiell poäng att ha i åtanke när vi försöker fördela ansvar på grund av att de/den som har drabbats bör få det bästa alternativet. I båda principerna kan en part bli skyldighetsbärare trots att den inte direkt har orsakat situationen eller haft en negativ avsikt med handlingen oavsett om den är bäst lämplig för att ansvara för återställning av situationen.

4.2 Analys av det empiriska fallet:

Om vi skulle ha en värld där det fanns en deklARATION om de mänskliga skyldigheterna hade utfallet i händelsen med den lilla flickan kanske sett annorlunda ut. Den väsentliga frågan är hur vi ska kunna på ett rättvist sätt fördela ansvaret när det kan finnas flera skyldighetsbärare. Om vi antar att vi ska hitta någon att lägga ansvaret hos kan vi börja med moralprincipen. I denna situation är det flickans mamma som har som uppgift att hålla koll på sin dotter. Hon har den skyldigheten i och med att hon är ansvarig i egenskap av att vara mamma för sin tvååriga dotter. Situationen var på en marknad vilket betyder att de var ute i allmänheten och där kan det krävas att mamman bör ha mer uppmärksamhet på sin dotter jämförelsevist med till exempel i det privata hemmet där miljön är mer kontrollerad.

---

²¹ Miller, 2001, s. 460.

Av någon anledning vandrade flickan bort från sin mamma (vilket inte är så konstigt eftersom barn brukar vara nyfikna), därefter hamnade hon på gatan. På gatan skedde händelsen som redan beskrivits i uppsatsen och det resulterar i att flickan sedan avlider. I debatterna har det främst varit kritik riktat mot de människor som passerade utan att göra något för att hjälpa flickan. Enligt moralprincipen är det mamman som har främsta ansvaret för vad som skedde på grund av att hon misslyckades att fullgöra sina plikter och inte de förbipasserade för de hade inte en relation till flickan som skulle ge den skyldigheten.

Å ena sidan kan moralprincipen tolkas i förhållande till en förklaring om de mänskliga skyldigheterna. Dessa i kombination skulle innebära att alla förbipasserade kan ställas moraliskt ansvariga för att inte ha ingripit. På grund av att alla har skyldigheten att skydda andras rätt till liv har alla inklusive mamman moraliskt ansvar. I den principen spelar det ingen roll vem som utförde handlingen som resulterade i flickans död. Faktumet att alla hade en möjlighet att skydda hennes rätt till liv gör dem moraliskt ansvariga för vad som hände. Det som skulle kunna avskriva deras ansvar är ifall situationen hade varit hotande för deras egna rätt till liv eller säkerhet. Emellertid visar inte videon från övervakningskameran att situationen var hotande på något sett, det var inte heller mycket trafik. Enligt moralprincipen i en värld med en förklaring om skyldigheter hade inte de förbipasserades agerande varit rättfärdigat.

Låt oss se hur kausalprincipen ställer sig till detta scenario i den påhittade världen. I kausalprincipen kan vi egentligen analysera varje inblandad persons ansvar men det behövs inte i denna uppsats för att uppfylla syftet. Det skulle kunna börja med att något hände som gjorde att mamman råkade tappa uppsikten på hennes dotter och uppmärksamheten lades någon annan stans. På grund av det ser hon inte att dottern vandrar ut på gatan och hon blir påkörd. Vad som händer är kort sagt att mamman utan en negativ avsikt skiftar fokus som dessvärre orsakar att flickan blir påkörd. Det betyder att enligt den här principen kan mamman ställas som skyldig för vad som hände.

Media har lagt skulden först på föraren som körde vidare och sedan på de förbipasserade personerna. Föraren har direkt åsamkat flickan skada med hans handling, oavsett om hans avsikt var god eller dålig så är han delvis skyldig och bör gottgöra för sitt handlande. Kausalprincipen är strikt med att om en persons handling skadat en annan person så läggs skulden omgående på den som orsakade skadan. Det uppstår dock liknande problem som i moralprincipen om den skyldige hade en rättfärdigad orsak till handlingen som skapade

missnöje hos någon annan. Däremot i en värld med en förkaring om de mänskliga skyldigheterna är förarens agerande inte rättfärdigat och han kan inte avstå från hans skyldighet. Det fanns inget i situationen som kan anses hota förarens rätt till liv, säkerhet och frihet om han hade fullgjort sin skyldighet att rädda flickans liv. I den påhittade världen skulle inte de förbipasserade heller ha en rättfärdigad anledning till varför de inte uppfyllde sin skyldighet att skydda flickans rätt till liv. Som påpekats var situationen inte hotfull mot någon annan än flickan som låg mitt på bilgatan och alla skulle anses ha brytit mot sin mänskliga skyldighet.

4.3 Kapacitetsprincipen

Den tredje principen löser det största problemet som finns i de två första. De är bristande på grund av att de inte kan hantera situationer där den som anses vara skyldig inte har kapaciteten att återgälda för sin skadliga handling. Medan kapacitetsprincipens huvudkärna är att om vi vill rätta till dåliga situationer är det viktigaste att hitta den som är bäst lämpad för att återställa situationen. Fördelningen av ansvaret ska utgå ifrån kapaciteten hos alla tänkbara alternativ. I vissa situationer kanske det bästa är att fördela ansvaret mellan flera personer som kan ha olika typer av kapaciteter för att på bästa sätt återställa situationen.²²

Fortsättningsvis finns det även i denna princip vissa svagheter. Den fördelar ansvaret specifikt i förhållande till personers kapaciteter utan att tänka på hur det kan påverka de som ska aktivt återställa situationen. Principen kan inte hantera faktumet att de som blir tilldelade ansvaret kanske behöver uppoffra något för att kunna genomföra ansvaret. I dessa situationer krävs det en jämförelse mellan vinst och uppoffring. Den personen som har mest kapacitet kanske inte är den som är bäst lämpad på grund av att den gör uppoffringar som inte väger upp till vinsten. Detta blir indirekt ett moraliskt problem, hur mycket uppoffring ska vara moraliskt relevant i situationen.²³

Påtagligen brister kapacitetsprincipen där moralprincipen är starkast. I situationer med ansvarsfördelning utifrån kapacitet är det för lite fokus på det förgångna eftersom vid vägning av uppoffring hamnar vi i ett dilemma om vem bör vara skyldig att göra den. Då kanske den rättvisaste metoden är att fråga vem som har misslyckats att fullfölja sin moraliska uppgift

---

²² Miller, 2001, s.460-461.

²³ Miller, 2001, s.461.

från första början. Ett ytterligare frågetecken hos kapacitetsprincipen är om den ska gälla i situationer där ingen kan ställas moraliskt ansvarig eller om det inte finns någon som direkt orskade situationen. Vad är det som egentligen rättfärdigar att en person ska göra uppoffringar endast på basis av kapacitet trots att den inte har något annat som binder den till situationen.

4.4 Analys av det empiriska fallet

I denna händelse är det komplicerat att välja ut vem som bör vara skyldig att återställa situationen eftersom den var under en längre tid och det är många personer inblandade. På grund av att personerna inte är närvarande samtidigt är det problematiskt att välja exakt den som har mest kapacitet. Det är ca 17 personer som är alternativa skyldighetsbärare och det framgår inte i vilken ordning dessa personer framträder i situationen. Det skulle kunna vara så att den nästsista personen egentligen hade mest kapacitet samtidigt som flickans chanser att överleva är större om hon får hjälp så snabbt som möjligt och detta är viktigare än att vänta på den som har mest kapacitet. Det visar att kapacitetsteorin inte kan vara det enda sättet att fördela ansvaret. Denna princip passar bäst när det finns tillräckligt med tid för att utse den som har mest kapacitet eller om ett beslut fattas snabbt i båskande situationer.

Ett alternativ i denna situation är att ge ansvaret till den första föraren som kör över flickan. När föraren inser att flickan skadats bör han ha tillräckligt med kapacitet att hjälpa henne och det finns flera alternativ för honom som till exempel att ringa ambulans eller leta efter föräldrarna. I en värld med en förklaring om de mänskliga skyldigheterna hade föraren brytit mot sin skyldighet att skydda flickans rätt till liv och säkerhet. Föraren hade varit den första förpliktigade skyldighetsbäraren för han hade möjlighet att hjälpa henne och tillräckligt med kapacitet utan att hans rättighet till liv och säkerhet skulle hotas.

Den enda personen i hela händelsen som fullföljde sin skyldighet var den sista kvinnan som flyttade på flickan och försökte hitta föräldrarna. Vi kan inte avgöra om hon hade mest kapacitet eller inte, det viktiga är att hon tog sitt ansvar att vara förpliktigad till att agera på detta sätt. Dessutom är det med stor säkerhet att fördelarna skulle utjämnas ”uppoffringen” eftersom det inte är en stor uppoffring för föraren att stanna och alternativt ringa efter ambulans.

Den enda rättfärdigade anledningen till att en person inte uppfyller sin skyldighet är om situationen är hotande mot personens egna rätt till liv. Således kan de förbipasserade inte bortförklara att de är rädda att själva få skuld i händelsen. Viktigt att poängtera är att denna princip fungerar bäst om situationen är bråskande vilket den är i detta fall. Det kan ha varit så att om föraren hade stannat och flyttat på flickan efter att han hade kört på henne så hade hon kanske inte dött. Det som krävdes var sannolikt den effektivaste räddningen för att hindra hennes bortgång. Det tyder på att kapacitetsteorin är bra vid livsviktiga situationer eftersom att konsekvensen av att inte återställa situationen är för allvarlig.

4.5 Gemenskapsprincipen

Miller kallar den fjärde principen för ”communitarian principle”²⁴ vilket jag översätter och benämner för gemenskapsprincipen i min uppsats. Principen går ut på att ansvaret blir fördelat beroende på vilken gemenskap du kan tänkas ha i en grupp. Det kan vara gemenskap som har skapats inom speciella band som till exempel familj, kollega eller nationalitet där det finns delade intressen, historia eller identiteter. Det bästa med principen är att det är ungefär såhär vi gör i praktiken idag utan några konstruerade kriterier. I gruppen anser vi att vi har ansvar för varandra och därmed också ansvar att hjälpa vem som helst i gruppen som är i nöd eller är skadad. När vi skapar dessa grupper med olika gemenskaper skapas det naturligt också skyldigheter. Om någon i gruppen skadas hamnar ansvaret i första hand hos hela gruppen.²⁵

Gemenskapsprincipen är inte tillräcklig för att vara gällande i alla situationer. Som diskuterats tidigare i uppsatsen finns det tillfällen då en person blir ansvarig för att återställa en situation eller hjälpa en annan människa utan någon gemenskap. Om en människa råkar skapa missnöje hos någon på grund av en handling så ses den åtminstone som delvis ansvarig att gottgöra. En person kan även bli skyldighetsbärare när det inte finns någon annan som har kapaciteten att återställa och då flyttas ansvaret automatiskt till den som kan. Denna princip blir problematisk när situationen kräver en fördelning av ansvar för då kommer det behövas andra överväganden som sträcker sig utanför gemenskapsprincipen. Ansvar som handlar om att

---

²⁴ Miller, 2001, s. 462.

²⁵ Miller, 2001, s. 462.

hjälpa eller återställa bör inte endast vara relevant i grupsammanhang eftersom det finns många situationer då ansvaret bör gå utanför tillhörighet av en gemenskap.²⁶

4.6 Analys av det empiriska fallet

Min påhittade värld med en förklaring om mänskliga skyldigheter fokuserar främst på varje individs skyldighet och därmed är inte denna gemenskapsprincip lika adekvat. Meningen med förklaringen är att varje människa ska ha denna skyldighet på basis av att vara människa och inte på grund av delad historia eller grupptillhörighet. Som påpekats i uppsatsens början har även denna förklaring en variant av artikel 2 från den universella förklaringen. Om vi ska använda oss av denna princip för att fördela ansvaret i uppsatsens empiriska fall blir det mycket antaganden eftersom vi inte vet vilka de inblandade människorna är eller vilken typ av gemenskaper de skulle kunna vara i. Det mest självklara antagandet är att alla dessa människor med stor sannolikhet kommer från Kina och har delad nationalitet. Det kan till och med vara så att de bor i samma stad och på grund av det har de mer ansvar för varandra än vad de har för människor från Kina i en stad långt borta. Det innebär att alla de förbipasserade människorna borde ha hjälpt flickan på basis av att de har samma nationalitet eller bor i samma stad. Den gemenskapen har skapat dessa skyldigheter att skydda varandras rätt till liv.

Det kan anses vara irrelevant att analysera att personerna bör hjälpa varandra på basis av samma nationalitet eftersom Miller menar att denna princip är lik vårt beteende som vi redan har och därmed ovidkommande att analysera kring nationaliteten i denna situation. Dessutom ska den påhittade förklaringen gälla alla människor oavsett nationalitet. Sammanfattningsvis skulle alla i gruppen, som i detta fall är föraren och de förbipasserande, anses ha brytit mot deras plikt att skydda en persons rätt till liv i deras gemenskap. Om gruppen hade fullföljt sin skyldighet hade kanske flickan överlevt händelsen i och med att den första personen som hade samma gemenskap som flickan hade tagit sitt ansvar.

---

²⁶ Miller, 2001, s. 463-464.

4.7 Kopplingsteorin

Den sista principen som Miller diskuterar är hans egna uppfattning om hur ansvar ska fördelas bäst. Den heter ”the connection theory” som jag väljer att kalla för kopplingsteorin i min uppsats. Teorin riktar in sig på en mer pluralistisk metod där han kombinerar alla de fyra presenterade ovan. Den går ut på att vi i första hand ska se vilken situation det handlar om och därefter se vilken princip eller principer som passar bäst genom att mäta deras styrkor.²⁷ Miller menar att denna teori bör sträva efter att skilja på kortsiktigt och slutgiltigt ansvar. Om människor behöver bråskande hjälp bör de personer som har bäst kapacitet åta sig ansvaret även fast det kanske inte är dessa personer som ska ha det ansvaret i en längre period.

Kapacitetsprincipen och eventuellt gemenskapsprincipen fungerar bra när det handlar om kortsiktigt ansvar. Däremot i det slutgiltiga ansvaret är det bäst att fördela ansvaret enligt moralprincipen eller kausalprincipen. Miller ger ett exempel när en mamma inte har uppmärksamhet på sitt barn och barnet ramlar i en flod men om mamman inte kan simma kan det hända att ansvaret flyttas över till en förbipasserande som kan simma. I detta fall är det först kapacitetsprincipen som avgör att den förbipasserande får ansvaret, dock när barnet är räddat är det mamman som får ansvaret enligt både moralprincipen och kausalprincipen.²⁸

Enligt Miller är kopplingsteorins starkaste egenskap att den prioriterar att ta bort smärtan eller hjälpa de som är i nöd först. Teorin använder flertalet olika kriterier i fördelningen och på det sättet kommer det alltid att finnas någon som får ansvaret att hjälpa den missgynnade. Miller erkänner själv att teorin kan vara komplex samtidigt som han menar att det speglar hur komplex verkligheten är.²⁹ Det finns inga lätta svar för ansvarsfördelning i komplicerade situationer där det finns flertalet alternativa skyldighetsbärare som varierar beroende på vilket synsätt som används. Det centrala med denna teori är att välja ett av alternativen som ska ha särskilt ansvar att återställa situationen för annars kan konsekvensen bli passivitet även fast alla är överens om att det är moraliskt fel.

---

²⁷ Miller, 2001, s. 467.

²⁸ Miller, 2001, s. 468.

²⁹ Miller, 2001, s. 471.

4.8 Analys av det empiriska fallet

Om vi ska göra en ansvarsfördelning i överensstämmelse med Millers alternativ med kopplingsteorin skulle det kortsiktiga ansvaret falla på den första föraren som körde över flickan. Den personen har kapaciteten och största möjligheten att hjälpa flickan för konsekvensen av att han inte gör det kan vara mycket allvarlig för flickan. Efter att föraren hade hjälpt flickan från fara är det bland annat mammans slutgiltiga ansvar eftersom att hon hade ett moraliskt ansvar att se till så att inte flickan skadas. Det kan även vara förarens slutgiltiga ansvar enligt kausalprincipen eftersom han orsakade skadan från första början och har därmed direkt ansvar oavsett avsikten med handlingen. Eftersom föraren inte tog sitt kortsiktiga ansvar att hjälpa flickan flyttas det till den första personen och alla som kommer förbi därefter eftersom alla de har troligtvis kapaciteten att ta sitt kortsiktiga ansvar.

Miller menar att kopplingsteorin alltid hittar någon person som kan ta ansvaret och det stämmer i detta fall för att efter ett tag kom det tillslut en kvinna som hjälpte flickan. Däremot var detta en situation som krävde att någon snabbt tog ett kortsiktigt ansvar och det var ca 17 personer som passerade utan att ta det ansvaret. Om någon av dem hade tagit sitt kortsiktiga ansvar, innan den sista kvinnan, så hade kanske flickan fått sjukvård snabbare och därmed fått behålla sin rätt till liv. I en värld med en förklaring om mänskliga skyldigheter skulle det kortsiktiga ansvaret också ligga främst hos föraren på grund av sin skyldighet att skydda flickans rätt till liv. Förklaringen är i huvudsak till för att människor ska, om de har möjlighet, skydda andra människors rätt till liv i situationer där detta ansvar krävs.

5. Diskussion

En förklaring om mänskliga skyldigheter ska inte skapas i den påhittade världen för att tvinga människor att agera. Meningen med förklaringen är att förändra värderingar och sprida normer om vad som är viktigt som till exempel rätten till liv. Förhoppningen är att människor naturligt ska hjälpa andra människor i nöd och inte endast på grund av regler eller lagar. Om utvecklingen har gått så långt att det är regler som krävs för att skydda människor och inte av ren vilja är det tragiskt. Det behöver inte vara så att orsaken till varför människorna var passiva i den empiriska händelsen är för att de inte anser det värdefullt att skydda flickans rätt till liv. Det är endast en av alla teorier till vad som skedde, däremot om det stämmer att det pågår en sådan förändring i världen är det något som uppenbarligen går åt fel riktning.

Det intressanta är att se hur många olika perspektiv det kan finnas i en sådan händelse som var relativt liten till omfånget av människor. Intressanta frågor så som vem är skyldig, vem som har ansvar att ställa allt till rätta, samt varför en viss människa åtog sig ansvaret men inte de andra kan analyseras mycket. I denna uppsats försökte jag visa olika perspektiv i förhållande till en förklaring om mänskliga skyldigheter vilket gav en extra vinkel. Personligen tror jag att det skulle vara problematiskt med en sådan förklaring för på något sätt kan jag känna att den hindrar människors frihet, konsekvensen kanske skulle vara att människor gör goda gärningar för att de är rädda att bli anklagade för att inte följa deras skyldigheter. De flesta kan troligtvis komma överens om att vi vill leva i en värld där människor är hjälpsamma för att de vill vara det och inte på grund av rädsla att misslyckas med deras förpliktelse.

Det empiriska fallet som jag valde passade bra i min uppsats eftersom det centrala handlar om människors moral och värderingar. I media har det varit mycket spekulationer om varför människorna inte hjälpte flickan. Vad jag har sett från artiklar och videofilmer finns det blandade förklaringar. Allt ifrån att människorna i Kina samt i världen har börjat bli kallhjärtade till att människorna i händelsen är rädda att själva få skulden eller bli skuldsatta om de hjälper olycksoffer. Det enda jag kan göra är att analysera utifrån vad jag har läst och sett, vad den riktiga orsaken är har jag inte möjligheten att ta reda på.

Det empiriska fallet gav mig en bra händelse att analysera och jag kunde undersöka den utifrån filosofiska teorier samt min påhittade förklaring om mänskliga skyldigheter. Det intressanta är att se hur komplex ansvarsfördelning kan vara när alla är överens om att något måste göras men ingen vill ta ansvar. Leif Wenars teori om vad som får människor att agera var intressant och gav några funderingar kring varför personerna i händelsen inte agerade. Utifrån den agerar personer i förhållande till sin uppfattning om vad som anses värdefullt i världen och i sin omgivning. I detta fall var det annorlunda att analysera om att personerna inte ansåg flickans rätt till liv som värdefullt att skydda eftersom det ger en känsla av omänsklighet. Min uppfattning är att det anses allmänt värdefullt i världen att hjälpa små flickor som är i nöd. Som sagt är det endast en teori, dock gav den en oväntad analys.

Uppsatsens ämne om en påhittad förklaring om de mänskliga skyldigheterna fokuserar på det individuella ansvaret och inte staters. Den inriktningen har väckt många nya funderingar om hur det skulle vara om individen har skyldigheter istället för staten som vanligtvis har dem. Eftersom jag har valt att överhuvudtaget inte ta in aspekter från realpolitik är denna uppsats endast centrerad kring det tankeexperiment jag skapat. För att inte bli hämmad av

verkligheten har jag gjort avgränsningar som lät mig att analysera uteslutande på det individuella.

Martha Nussbaums synsätt på adaptiva preferenser visar att medvetenhet är viktigt för att kunna sprida normerna från universella förklaringen om mänskliga rättigheter. Detta eftersom att ovetande människor vilka har hamnat i livssituationer där de inte har de rättigheterna, kan inte heller göra så mycket för att påverka sitt eget liv. En förklaring om de mänskliga skyldigheterna skulle kunna vara ett hjälpmedel för att sprida normer om vad som är värdefullt och behöver skyddas. Därigenom kanske medvetna människor tar sitt ansvar och upplyser andra människor om vilka anspråk de kan göra om de vill. Självklart kanske inte de universella normerna passar alla människor men huvudpoängen är att alla människor är medvetna om dessa rättigheter och sedan får de själva välja om de vill ha dem. Däremot får inte adaptiva preferenser vara en anledning till att en människa inte har detta val eller vara en förklaring för att inte skydda andra människors rätt till liv.

Relationen mellan rättigheter och skyldigheter som lyfts fram i teorikapitlet är en pågående diskussion. Thomas Pogges resonemang är intressant om att en mänsklig rättighet kan medföra både negativa och positiva skyldigheter varav idag är endast den första vi menar när vi talar om mänskliga rättigheter. Att en kränkning av en mänsklig rättighet alltid är i officiell miljö anser jag vara relativt underligt med tanke på att alla människor ska ha dem just för att de är människor. Varför ska vi skydda mänskliga rättigheter endast i officiella miljöer? En förklaring om mänskliga skyldigheter skulle flytta rättigheterna även till allmänna miljöer eftersom att varje människas skulle behöva åta sig sin skyldighet på grund av förpliktelse oavsett officiellt eller inte. Däremot skulle förmodligen den påhittade förklaringen också hamna i en officiell miljö på grund av problematik med straffsystemet för dessa mänskliga skyldigheter. Dessutom kanske det kan vara bra om förklaringen om mänskliga skyldigheter uppmärksammas i officiell miljö vilket kan bidra till att betona statens negativa och positiva skyldigheter. Problematiken om vem som ska straffa och vem ska straffas för vad är det verkliga svåra problemet om vi skulle ha en förklaring om mänskliga skyldigheter, dock är den diskussionen inte relevant i denna uppsats.

En ytterligare fråga som skulle kunna ställas i denna uppsats är vad definitionen av ett liv är. Rätten till liv och säkerhet kan ha olika tolkningar, en person som inte har de universella grundelementen för ett människoliv är det också ett liv i samma bemärkelse? Rätten till liv kan betyda många saker och även skyldigheten att skydda rätten till liv. Ett exempel är att

många människor är undernärda i världen är det då också min skyldighet att skicka pengar till en biståndsorganisation som ger mat? För att om jag skickar pengar kan det bidra till mat vilket en människa måste ha för att leva och annars bryter jag mot min mänskliga skyldighet att skydda rätten till liv? Definitionen på liv är otroligt djup och varierande, det är även en intressant diskussion. I denna uppsats är definitionen på liv inte ett ämne som analyseras eftersom det inte är syftet.

6. Avslutning

6.1 Slutsats

Av alla de ansvarsprinciper som har analyserats i uppsatsen är slutsatsen att kapacitetsprincipen förhåller sig bäst till den påhittade skyldigheten i en imaginär förklaring om mänskliga skyldigheter. Den fokuserar på individuellt ansvar och huvudpoängen är att människor ska hjälpa andra människor i nödsituationer så länge den inte hotar den hjälpande personens egna rätt till liv. Det är inte acceptabelt att liv går till spillo på grund av orättfärdigade anledningar. När en situation är livsavgörande är det mest betydelsefulla att ta hänsyn till den personen/personerna vars liv hotas. Det är inte lika betydelsefullt att förhandla om vem som ska ha ansvaret medan en människas liv står på spel. En person som är i nöd bryr sig inte om vem som tar ansvaret, huvudsaken är att någon gör det så att inte passivitet orsakar att en människa dör. Detsamma gäller även i situationer som inte är lika bråskande. De missgynnade önskar att de får den bästa hjälpen oavsett om den som gör det är i samma gemenskap eller är moraliskt eller kausalt skyldig. På grund av det är kapacitetsprincipen mest lämplig i förhållande till den artikeln jag skapat i den påhittade förklaringen.

Efter flera analyser angående skyldigheter i förhållande till ett empiriskt fall har det sammanfattningsvist gett många bra aspekter att diskutera kring. Emellertid kan en specifik slutsats framhävas som har varit genomgående i hela uppsatsen. Bara för att människor inte tror på en viss idé i början betyder det inte att idén aldrig kan fungera. Idag agerar vi utifrån normer som har skapats från den universella deklARATIONEN om mänskliga rättigheter vilka många inte trodde på för endast något århundrade tillbaka. Därmed finns det stora möjligheter för att en förklaring om de mänskliga skyldigheterna också skulle sprida normer. Om det nu är sant att världen är i en förändring där moral utbyts mot materialism och människor är mer

individualistiska istället för att leva i gemenskap bör skyldigheter få mer uppmärksamhet. I teoriavsnittet framgår det att korrelationen mellan rättigheter och skyldigheter är essentiell för att det ska vara ett fungerande system. Att skapa en förklaring om mänskliga skyldigheter är förmodligen inte den rätta lösningen, dock behövs det mer fokus på innebörden av skyldigheter för att vi ska hitta balansen mot rättigheter.

Avslutningsvis har denna uppsats resulterat i många intressanta utfall av den empiriska händelsen utifrån olika teorier samt principer. Som David Miller antyder är verkligheten komplex och det är på grund av det som många problem är utdragna både nationellt samt internationellt. I brist på den rätta vägen för ansvarsfördelning är det logiskt att problemen kvarstår. I situationer när det finns flertalet alternativa skyldighetsbärare och ingen av dem vill åta sig ansvaret kan en lösning vara att ta hjälp av olika principer som kan ge riktlinjer för en rättvis fördelning. Bevisligen finns det ett tomrum som bör fyllas för att minska kränkningar av mänskliga rättigheter. Möjligtvis kan en gemensam accepterad metod om fördelning av ansvar och skyldigheter åtminstone fylla en del av tomrummet. Med tanke på det obegripliga som skedde i Kina kanske vi är i en utveckling med normförändring där det krävs mer fokus på skyldigheter, mänskliga eller inte. Vem vet kanske vi om något århundrade lever i en värld där det finns en korrelerad förklaring om mänskliga skyldigheter.

6.2 Avslutande diskussion

De slutsatser som uppsatsen resulterade i kunde inte förutses innan analysen var genomförd. Varje teori och princip var tvungen att prövas i det empiriska fallet för att kunna få ett pålitligt resultat. Det är däremot viktigt att notera att slutsatserna är specifika just för denna uppsats på grund av den kontext som det empiriska fallet har analyserats i. Därmed kan det inte dras några generella slutsatser från denna analys. Diskussioner om att världen är i förändring kan absolut göras däremot ger inte denna uppsats något svar på det.

Slutsatsen var bland annat att kapacitetsteorin fungerar bäst ihop med den påhittade mänskliga skyldigheten att skydda rätten till liv. Dock måste det beaktas att den teorin är bäst utifrån de fem principer som David Miller redogör för i sin artikel, om uppsatsen skulle analyserat andra principer hade det kanske funnits en annan princip som fungerar bättre än kapacitetsteorin.

Uppsatsen fokuserar inte på realpolitik vilket endast gör den till ett tankeexperiment. Det positiva med det är att resonemang och analys får mycket spelrum utan att hämmas. Ordet ”om” (om vi hade en förklaring..) gör att det inte är intressant att i denna uppsatsen ta hänsyn till realpolitik och därmed är inte denna analys skapad för att diskuteras i verkliga förhållanden. Därutöver vore det givande om fortsatta studier kan göras i förhållande till realpolitiken och bidra med diskussion om konkreta förslag eller motargument för implementering av en förklaring om mänskliga skyldigheter.

7. Referenser

7.1 Litteratur

James, Susan, *Realizing Rights as Enforceable Claims*, 2003, Kuper, Andrew (red.), *Global responsibilities: who must deliver on human rights?*, Routledge, New York, 2005.

W. Pogge, Thomas, *Human Rights and Human Responsibilities*, 2002, Kuper, Andrew (red.), *Global responsibilities: who must deliver on human rights?*, Routledge, New York, 2005.

7.2 Övrigt referensmaterial

C. Nussbaum, Martha, *Capabilities and Human Rights*, *66 Fordham Law Review*, s. 273-300, 1997.

Dagens Nyheter, *Kinesisk flickas död orsakar moraldebatt*, 2011-10-21, <http://www.dn.se/nyheter/varlden/kinesisk-flickas-dod-orsakar-moraldebatt>, (hämtad 2012-05-07).

Gillberg, Victoria, *Nätstorm – tvåårig flickan överkörd av två gånger*, 2011-10-19, <http://www.metro.se/nyheter/natstorm-tvaarig-flicka-overkord-av-tva-bilar/EVHkjs!2RUu8yXrZxWA/>, (hämtad 2012-05-07).

Miller, David, *Distributing Responsibilities*, *The Journal of Political Philosophy*: Volume 9, Number 4, s.453-471, Blackwell Publishers, Oxford, 2001.

Röstlund, Lisa, *17 ignorerade påkörd flicka – nu är hon död*, Aftonbladet, 2011-10-21, <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article13816755.ab>, (hämtad 2012-05-05).

Wenar, Leif, *What we owe to distant others*, Politics, s. 283-304, *Philosophy & Economics*, *The Murphy Institute of Political Economy*, Sage publications Ltd, London, 2003.